

"קליידוסקופ" פודקאסט טכנולוגי חינוכי מגיש: ערן שפירא עורך: אוהד כץ

אוהד: "קליידוסקופ"

ערן: אוקי, אז קיבלתי אקשן, וזה הזמן ממש להתחיל את ההתחלה ממש, אבל רגע לפני שאנחנו ממש מתחילים, ברוכים הבאים וברוכות הבאות ל"קליידוסקופ", אוקי, הפודקאסט שלנו שעוסק בטכנולוגיה, בחינוך, בהוראה ובלמידה. והיום אנחנו שמחים לארח איתנו את ד"ר סיגל בן עמרם, מרצה לאוריינות דיגיטלית, בתוכנית לתואר שני בטכנולוגיה לחינוך. מה שלומך סיגל?

סיגל: מצוין, צהרים טובים.

ערן: איזה כיף שבאת להתארח אצלנו.

סיגל: כיף גם לי מאוד.

ערן: אז על מה אנחנו הולכים לדבר? האמת היא שאנחנו הולכים לדבר, פשוט על מה זה אוריינות דיגיטלית, מה זה משנה לנו בחיים, והנה כמה דוגמאות קטנות, כמו למשל איך אנחנו מחפשים מידע ברשת בצורה נכונה, מי הם הילידים הדיגיטליים, מה היא אתיקה של מידע דיגיטלי, ואיפה הטעות הגדולה של מערכת החינוך בכל מה שקשור לאוריינות דיגיטלית, על כל זה אנחנו הולכים לדבר בדקות הקרובות. אז תישארו איתנו, ועכשיו מר כץ פתיח בבקשה.

אוהד: "קליידוסקופ" מגיש: ערן שפירא עורך: אוהד כץ.

ערן: איזה כיף ששבתם ושבתן אלינו אל "קליידוסקופ", הפודקאסט שלנו, שעוסק בטכנולוגיה, בלמידה, בהוראה ובחינוך. ואיתנו היום ד"ר סיגל בן עמרם, בעלת תואר שלישי במדעי המידע, למעלה מ-20 שנות עבודה עם משרד החינוך, בתחום השילוב התקשוב בהוראה. שלום סיגל.

סיגל: שלום לכולם

ערן: אז אני אשאל ישר את השאלה הכי חשובה, מה זה אוריינות דיגיטלית, ולמה זה חשוב לי בחיים בכלל.

סיגל: אז אוריינות דיגיטלית היא השפה של התקופה שלנו, הרי כל מה שאנחנו עושים היום הוא נמצא בסביבה הדיגיטלית. אם זה לחפש מידע, אם זה ברשתות החברתיות, אם זה לתקשר עם אנשים בארצות אחרות, הכול אנחנו עושים בדיגיטל. השאלה אם אנחנו עושים את זה בצורה נכונה וטובה ומודעת, ומתוך בחירה, פה נכנס המושג של האוריינות.

ערן: אבל אני רוצה לשאול אותך משהו בעניין הזה, אבל הרי כל הכול הרעיון למשל סביב גוגל למשל, בואי נדבר על חיפוש ברשת, כי זה משהו שכולנו עושים, אני חושב אולי פעם ביום, אוקי אם לא יותר מזה, לא כל הרעיון הזה, שזה במשהו שפעולה שאני באופן אינטואיטיבי, ולמה אני צריך ללמוד אוריינות בשביל לחפש מה זה קליידוסקופ?

סיגל: יש בזה אלמנט אינטואיטיבי, אבל תמיד אתה צריך לחבר את זה לצורך מה אתה רוצה לחפש, על מה אתה רוצה לחפש, כשאתה תכתוב את המילה קליידוסקופ, יקפצו לך תמונות, סרטונים, הגדרות של המושג הזה, אתה צריך לדעת פה נכנס האלמנט של האוריינות, לבחור את התשובה המתאימה, את התוצאה המתאימה, את התוכן המתאים לצורך שלך, ולא לקחת תמיד את התשובה הראשונה, את הקישור הראשון, את האתר הראשון שעולה לנו בתוצאות

החיפוש, וזה העניין של האוריינות, איך אתה מעריך, איך אתה מבין את המידע שמצאת, איך אתה יודע לעשות בו שימוש בהתאם לצורך שלך. זה מחייב חשיבה, זה מחייב לפתח מיומנויות של חשיבה.

ערן: יש לך איזה טיפ קטן לתת לנו בעניין הזה, אם אנחנו מדברים על חיפוש?

סיגל: תראו הזה עוד דבר שקשור לאוריינות דיגיטלית, שהדברים כל הזמן מתפתחים, כל הזמן יש חידושים, וברגע שאתה קצת אורייני, אז אתה, האוריינות שלך תתגבר, למשל בזמן האחרון יש אפשרות לחפש בגוגל לפי תמונה, אתה יכול להעלות תמונה שמצאת, וגוגל יגיד לך מאיזה אתר היא לקוחה, או מה רואים בתמונה, זה דבר שלא היה קיים לפני כמה שנים, אפילו אם יש לך איזה משחה שקנית בחוץ לארץ, בשפה הסינית או יפנית, אתה יכול לסרוק את התמונה הזאת, וגוגל יתרגם לך את ההנחיות ואת ההוראות, אתה רוצה לדעת מה התרופה הזאת עושה, אז הוא יתרגם לך את זה לשפה שאתה מכיר.

ערן: וואו חייב לצין דרך אגב, שזה מה שזה פיצ'ר שאני השתמשתי בו פעם אחת, באמת טוב זה הרי קורה רק בארץ נכון, שהם קונים מכונת כביסה באיזה חנות ישראלית, ואז אתם זה מגיע הביתה, ואתם מגלים שזה מה שנקרא עודפי יצור או מהונגריה, נכון, והכל כתוב בהונגרית, ולך תבין עכשיו מה כתוב שמה, ואז פשוט הרמתי את הסמארטפון, פתחתי

,Google Translate

ובום, אוקי קיבלתי תרגום, והבנתי סופסוף על איזה כפתור אני צריך ללחוץ, אם אני רוצה כביסה בלי סחיטה, אבל בואי נעזוב את נושא הכביסה שלי, ונחזור לשיחה שלנו, ופה אני אשאל אותך, איך את הגעת בכלל למחקר עם באוריינות דיגיטלית?

סיגל: אז אני באמת עבדתי במשך 20 שנה עם מערכת החינוך, על הנושא שנקרא שילוב התקשוב בהוראה, איך מורים משלבים את הכלים הדיגיטליים, ואת העולם הדיגיטלי בתוך ההוראה שלהם, וככל שהתקדמו השנים הבינו שזה לא דבר פשוט, וזה לא דבר מובן מאילו. זה לא שהמורה מביא את הפדגוגיה, או המורה מביאים את הפדגוגיה שלהם ואת התוכן שלהם, ושופכים את זה לתוך הכלי הדיגיטלי וזה, ומקבלים מערך שיעור חדשני ומתקדם, אז ראיתי שיש המון קשיים בעניין הזה, ואז כשהלכתי לעשות תואר שלישי, חשבתי לבדוק באמת את הנושא הזה של מה איך התלמידים מחפשים מידע, איך הם יודעים מה לחפש, מה המורים שלהם מבינים וחושבים על איך ללמד את הדברים האלה, וכל זה על רקע העובדה שמשרד החינוך שלנו, וגם במדינות אחרות, יש להם תוכניות לימודים שאומרות כן, המורים והמורות צריכים ללמד את התלמידים מבית ספר יסודי את כל המיומנויות האלה, אז זה מעניין מאוד לבדוק, איך זה איך זה עובד, ועל רקע זה החלטתי לעשות את המחקר שלי.

ערן: ומה מצאת במחקר?

סיגל: מצאתי הרבה דברים מעניינים, אבל אני חושבת שהמצא הכי מעניין, זה שיש פער מאוד גדול במה שהתלמידים, התלמידים שבחנתי, היו בכיתות ה' ו' ב-2 בתי ספר, ויש פער מאוד גדול, בין מה שהתלמידים חושבים על מה שהם יודעים בתחום הזה של חיפוש מידע ושימוש מידע, לבין מה שהם יודעים בפועל.

ערן: מה זאת אומרת, את יכולה לתת לי...

סיגל: מצד אחד אני שאלתי אותם, עשיתי, הם ענו על שאלון עמדות, והם נתנו לעצמם ציון לגבי הידע והיכולות שלהם, ואחר כך נתתי להם לעשות מטלה במחשב, שבה הם באמת היו צריכים

לחפש מידע ולמצוא תשובות, והקלטתי את המסכים בזמן שהם עשו את הפעולה הזאת, כי זה אך שלב של האוריינות שהיה לי מאוד חשוב לראות את הדרך, לא רק איך הם אם הם מצאו את התשובה הנכונה או לא, אלא מה הדרך שהם נקטו, ושמה נמצאו הרבה מאוד פערים, למשל יש מיומנות מאוד חשובה, שהרבה פעמים מדלגים עליה, לא חושבים שהיא חשובה, שנקראת חיפוש בתוך אתר, זה היכולת שלנו למצוא את המידע בתוך דף האינטרנט, אחרי שהגענו אל אתר, או קיבלנו קישור לאתר, למצוא את המידע הזה. ונתנו לתלמידים לבצע מטלה, למצוא תשובה בתוך אתר, בכל אתר היום, ברוב האתרים היום, יש חלון חיפוש, מין מקום שאפשר לכתוב את המילה, וללחוץ על חפש, ולמצוא את התשובה בתוך האתר, וראינו שרוב התלמידים לא השתמשו בחלון הזה, לא ידעו על קיומו, והם בעצם הגיעו למידע בצורה של ניסוי ותהייה, גלשו לפה, גלשו לשם, בתוך האתר, עד שהם מצאו את התשובה, זה כמובן לא אורייני, זה לקח להם הרבה יותר זמן, מאשר אם הם היו יודעים את השיטה של חיפוש בתוך האתר.

ערן: כן זה אגב מאוד מעניין, אני יכול לומר שאני למשל מצאתי, שלפעמים כדאי לגלול לתחתית של עמודים, אוקי ששם יש את כל ההפניות לחלקים שונים של האתר, לפעמים יש שמה מקום שנקרא מפת האתר, ואז אפשר להבין איפה אינפורמציה נמצאת במקומות כאלה ואחרים, ואגב כל אלה מכן ומכם שמחפשים למשל, איפה מתחבא מה שנקרא ה-academic pricing או התמחור, או המחיר לאקדמיה לסטודנטיות לסטודנטים ולמרצים, לגבי כל מיני אפליקציות ותשלום וכן הלאה באינטרנט, אז אני מצאתי שזה הרבה פעמים מתחבא בתחתית העמוד, אוקי של המחירים למטה, יש פתאום איזה מן שורה כזאת קטנה, שאף אחד לא שם אליה לב, והם די בונים על זה, ויש הנחות לא רעות, אז הנה אפשר להרוויח משהו ואת אומרת ש...

סיגל: אני אומרת שהטכניקה שאתה מתאר, היא גם סוג של אוריינות, אבל אנחנו צריכים מישהו, צריך ללמד את המשתמשים, את הגולשים, שיש אפשרות כזאת, למשל לגבי ההקשר למה שאתה מציע, הצעת, אנחנו תמיד אומרים, תכנסו לאודות האתר, כשאתם נכנסים לאתר תחפשו את האודות, את ה>About, וזה מסיבה אחרת, כדי להבין מי עומד מאחורי המידע, מי עומד מאחורי הפרסום הזה, שזה גם עניין מאוד מאוד חשוב באוריינות המידע, להבין מי עומד מאחורי הפרסום, ומה האינטרסים שלו, והכל הנושא של fake news, שמפיצים אותה בכוונה, הוא אז הטכניקה הזאת, של להסתכל באודות, להיכנס לדף ולהסתכל באודות, היא חלק מהשיטה שאנחנו מלמדים, כדי להבין מי עומד מאחורי האתר.

ערן: ולמה בעניין בעצם זה כל כך חשוב?

סיגל: אני ממש אומרת שהאוריינות הדיגיטלית זאת האוריינות של המאה ה-21, זה מי שלא שולט באוריינות הדיגיטלית, הוא כמו מי שלא ידע לקרוא ולכתוב, עיין אנאלפבית, אני לא יודעת אני לא יודעת לפני במאה ה-20 במאה ה-20, אתה לא יכול להסתדר היום בעולם בלי שאתה יודע איך להתנהל בעולם הזה בצורה מושכלת.

ערן: כן אבל שניה, שנייה, אני חייב משהו רגע להבין, אבל יש הרי כל הילדים, אלה שנולדו באלף הנוכחי לפחות, אוקי, הרי הם נולדו עם הדיגיטל ביד, יש נולד בשנת 2000, יש נולד בשנת 2010, זה אנשים שמבחינתם מחשב, סמארטפון, גוגל, פייסבוק, כאילו כל הסיפור הזה, הוא מובן מאליו לא?

סיגל: ממש ממש לא. זה נכון, יש אמירה כזאת, שהילדים נולדו עם העכבר ביד, או עם האפליקציה באמצע, ויש איזה אפילו חוסר ביטחון, והתפיסה של המבוגרים יותר, שאין לנו מה ללמד את הילדים בעולם הדיגיטלי, כי הרי הם יכולים ללמד אותנו. אני שומעת אמירות כאלה, יש אפילו מושג שנקרא ילדים דיגיטליים, digital natives, כלומר, טענה שאלה שנולדו אחרי שנות

השמונים, בתקופה שהתחילה כל המהפכה הדיגיטלית, הם לומדים את השימוש בדיגיטל כמו שפת אם, ולכן הם ילידים דיגיטליים, לעומת אלה שנולדו קודם, אנחנו המבוגרים יותר, שאנחנו נחשבים למהגרים דיגיטליים, אבל המושג הזה מאוד מאוד מטעה, כי זה נכון שהילדים מתחברים לטכנולוגיה באופן טכני בצורה מאוד מהירה, אבל זה לא אומר שהם יודעים איך ללמוד בעזרת הטכנולוגיה הזאת, ומאחר שכל הלמידה וכל החיים מתרחשים בתוך העולם הדיגיטלי, אנחנו חייבים להקנות כלים של איך ללמוד בתוך העולם הזה, ואיך תתנהל הלמידה. כל המחקרים מצביעים על פער, באמת כמו שאני מצאתי במחקר שלי, בין המה שהילדים חושבים שהם יודעים לעשות, לבין זה שהם לא כל כך יודעים לעשות, כי אם אף אחד לא מלמד אותם אז הם לא ידעו לעשות את זה. פה התפקיד של המבוגרים, של המורים, של אנשים בוגרים יותר, שיש להם הסתכלות ביקורתית ויכולת לחבר בין חשיבה לבין טכניקה, מה שהילדים יש להם את הטכניקה, אבל אין לכם את החשיבה, חשיבה זה דבר שצריך ללמוד ולפתח.

ערן: אז זו ממש איזה מן נקודת מבט מעניינת על תפקיד של "מהגרים" במרכאות, כי הנה אני כמהגר דיגיטלי לחלוטין, כי הרי נולדתי וגדלתי בעולם אנלוגי לגמרי, בעצם יש לי תפקיד בללמד את הילדים, כביכול הדיגיטליים, אלה שנולדו עם הדיגיטל, איך בעצם לעבוד עם הטכנולוגיה הזאת, איך לעבוד עם הדיגיטל, ספק משימה לא כזה מרתקת, אבל מאחר וכבר בדקת את זה, אז בואי תספרי לנו, מה קורה עם זה באמת בישראל.

סיגל: אז בכלל התחום הזה הוא מאוד בעייתי, לא רק בישראל, בכל מערכות החינוך בעולם מתלבטים, מאוד מבינים כבר מה שלא הבינו בהתחלה, אבל מבינים כבר בעשור האחרון שצריך, שזה דבר שצריך ללמד אותו, ואז מתלבטים איך צריך ללמד את זה, מי ילמד את זה, האם כל מורה יכול וצריך לשלב את זה בתחום הדעת שלו, או שזה תחום דעת נפרד, והתפיסה היא שקיימת בישראל, זה שזה לא תחום דעת נפרד, שזאת מיומנות, ולכן כל מורה אמור לשלב בהוראה שלו. למשל המורה למתמטיקה ילמד excel, המורה לשפה, לחינוך לשוני, ילמד איך עושים מצגת, או איך כותבים עבודה בword. אז זאת תפיסה מאוד יפה ברמה אידיאלית, אבל היא לא הוכיחה את עצמה, בעצם אנחנו די תקועים במקום עם המצב של האוריינות הדיגיטלית בישראל, אפילו מבקר המדינה הוציא על זה דוח לא מזמן, והוא בדק גם את רמת האוריינות הדיגיטלית של המבוגרים, וגם מה קורה במערכת החינוך, ומצא שאנחנו די מפגרים יחסית למדינות אחרות, למשל אחד הדברים המזעזעים שלדעתי הוא מצא, מעניינים שהוא מצא, אבל גם אותי הם מזעזעים, ש-73 אחוז מהמבוגרים שנבדקו, הם בעלי אוריינות דיגיטלית מזערית או מועטה מאוד, ושהמדינה לא עושה מספיק בשביל לעשות הכשרות, לא למורים, ולא לאנשים מבוגרים, כמו שאמרנו העולם הזה הוא העולם של כולנו, יש מושג גם שנקרא אזרחות דיגיטלית, כל השירותים לאזרח ניתנים היום בדיגיטל, ואם אנשים לא יודעים, ולא מתמצאים באיך לעשות את זה הם, מוצאים את עצמם חסרי אונים.

ערן: מזכיר לי קצת את הביטוי שהתחזק מאוד בתקופת הקורונה, הנוודים הדיגיטליים, אותם אלה שכל מה שהם צריכים זה חיבור wi fi ולפטופ, עם מקום להטעין את הסוללה, אז רגע אז מה אפשר לעשות?

סיגל: מה שאני מצאתי במחקר, א' אני יכולה להגיד שיש הרבה בתי ספר שלא נוהגים לפי המדיניות של משרד החינוך, וכן מקצים איזשהו מורה או מורה, שילמדו את התלמידים שיעור במיומנויות של אוריינות דיגיטלית, בדרך כלל אנחנו נראה את זה יותר בבתי ספר יסודיים, אבל התפיסה שלי, המחשבה שלי, שכמו שקיים גם בחלק מהמדינות, שאוריינות דיגיטלית זה תחום דעת, צריך להתייחס על זה כאל תחום דעת, צריך להקצות לזה תקציבים, צריך להדריך את המורים שיעור, מורים מיוחדים לתחום הזה, כי הפדגוגיה של זה היא לא פשוטה, זה שאדם יודע

בעצמו להשתמש במחשב ובאינטרנט, זה לא אומר שהוא יודע ללמד את זה, כמו שאם אני יודעת לעשות כל מיני פעולות חשבון, זה לא עושה אותי מורה למתמטיקה, אז בתפיסה שלי, לפחות לתקופת ביניים, עד שזה אולי כן יוכל להיכנס ולהשתלב במקצועות השונים, צריך שיהיה הוראה ייחודית ומוכוונת לדבר הזה, ועל זה אנחנו גם מדברים בקורס שלנו עם הסטודנטים, כי הם סטודנטים להוראה, אז הם בעצמם מתלבטים איך ללמד את התלמידים שלהם כל מיני מיומנויות של אוריינות דיגיטלית, העובדה היא שיש תכנית, ויש תפיסה, ויש אמירה של משרד החינוך, שצריך ללמד את הדברים האלה, ויש אפילו הבנה, שזה הולך גם בתחום שבאופן של הבניית ידע, מה שמלמדים בכיתות הצעירות, אנחנו אחר כך נבנה על זה ידע יותר מבוסס, אבל בסוף זה נופל בין הכיסאות, המורים והמורות לא מגיעים לעסוק בזה, אלא אם יש בתי ספר יוצאי דופן, אבל היוצאים מן הכלל לא מוכיחים את הכלל.

ערן: דיברנו עד עכשיו על מה שקורה במערכת החינוך היסודית, העל-יסודית, מה קורה בהשכלה הגבוהה? מה קורה אצלנו במכללות ובאוניברסיטאות? המצב יותר טוב?

סיגל: תראה על זה, את זה אני לא אני לא הכרתי, אבל יש מחקרים שמדברים על זה. אני יודעת מאז שאני התחלתי לחקור את החינוך לאוריינות מידע, אז אני יודעת על עוד כמה דוקטורנטים, אני בדקתי בבית ספר יסודי, אני יודעת על עוד כמה דוקטורנטים שבודקים את זה גם בהשכלה הגבוהה, וגם בחינוך התיכוני, אז אולי יהיה לנו יותר ידע בעניין, אני יכולה להגיד מנקודת המבט שלי כמרצה פה במכללה, שהסטודנטים שמקבלים קורס של אוריינות דיגיטלית, הם בתואר שני, בטכנולוגיה לחינוך, לפי ההבנה שלי, קורס אוריינות דיגיטלית צריך להינתן לכל הסטודנטים במכללה, כי הם הולכים להיות מורים ושהם ידעו לפחות איך להתחיל לחשוב על השילוב של ההוראה שלהם בדברים האלה.

ערן: דיברנו הרבה מאוד על אוריינות דיגיטלית, נקודת מבט של נגיד מידע, אוקי חיפוש מידע, אבל יש עוד מקומות שבהם אוריינות דיגיטלית באה על ידי ביטוי? נכון למשל תרגום, רשתות חברתיות דברים מהסוג הזה.

סיגל: בוודאי. היום מבינים שאוריינות דיגיטלית היא מושג מטריה, היא מסגרת מושגית קוראים לזה, שתחת המטריה הזאת יש סוגים שונים של אוריינות דיגיטלית, למשל הנושא של קריאה וכתובה בסביבה דיגיטלית, מבינים שאלה תהליכים שונים קוגניטיביים, לא רק טכנית אלא קוגניטיביים, מקריאה וכתובה בסביבה מודפסת. אז חייבים לעבוד ולהבין את המיומנויות האלה.

ערן: באיזה מובן זה שונה? דוגמה למשל.

סיגל: מצד אחד היתרונות שאני יכולה להעתיק ולהדביק טקסט, שאני יכולה לערוך אותו בצורה הרבה יותר נוחה, מאשר קורה לי הרבה פעמים שאני קוראת טקסט מודפס, ואני מוצאת איזה פסקה, שהייתי רוצה להעביר אותה למקום אחר, ואי אפשר, כי זה מודפס. אז מצד אחד כל הכול היתרונות האלה, אבל מצד שני צריכים להכיר את כל הכלים האלה, ולדעת מה אפשר, ומה אי אפשר, כל נושא של עיבוד הנתונים, וייצוג של נתונים טקסטואליים בצורה אחרת, יצירה של גרפים, כל הדברים האלה קשורים לאוריינות הקריאה והכתיבה בסביבה הדיגיטלית, היכולת שלי ליצור טקסטים הרבה יותר מגוונים, הרבה יותר אינטראקטיביים, כל הקישוריות שקיימת בסביבה הדיגיטלית, ולא קיימת בסביבה המודפסת. אני חייבת לחשוב, להבין אותה, ולחשוב בצורה נכונה איך מטפלים בזה.

ערן: כן מאוד מעניין, ואנחנו גם נמצאים בעולם שהוא כל הזמן הופך להיות יותר ויותר ויזואלי, אנחנו הרבה יותר רואים אימג'ים במקום טקסטים, אנחנו לוחצים על אימג'ים, אנחנו מתכתבים

בינינו בשפה של תמונות וציורים וגיפים, וכל מיני דברים מהסוג הזה, ואכן פחות טקסט וזה בהחלט כיוון מחשבה מאוד מעניין, ויחד עם זה נשמע לי נורא קשה, זאת אומרת, יש כזה שפע מטורף של כלים, של אפשרויות, של אפליקציות, של איך אפשר, אני באמת יכול לעשות סדר בכל הדבר הזה כמורה, או כבן אדם, כאילו מה איך אני יכול להסתדר עם זה?

סיגל: אם זה באוריינות אנחנו לא מדברים על סדר ליניארי, אנחנו הדימוי יותר של מזנון, של בופה, זאת אומרת, אנחנו אומרים ככל שאתה תכיר יותר אפשרויות, או גם אם אתה לא תכיר לא תזכור בעל פה, לא צריך לזכור, אתה תדע אבל איפה לחפש ולמצוא את האפשרויות, יש לך צורך כמורה ליצור איזושהי פעילות תחרות בין התלמידים, או חידון, אבל אתה תדע איפה לחפש את הכלים, שיתנו לך את ההצעות, ואת הרעיונות, איך לבצע את החידון הזה, אז ככל שתכיר יותר אפשרויות, אתה תוכל לפתח, ממש כמו בתחום של מזון, ולהגיד היום אני רוצה מהמזנון את הדבר הזה, ומחר אני רוצה את הדבר הזה, אבל אם אתה כל מה שהמזנון מציע לך הוא לחם ומים, אז הבחירה שלך מאוד מאוד מצטמצמת, לכן אנחנו מדברים שוב ושוב על הדבר הזה של אוריינות, של אוריינות כרוכה בבקיאות מאוד גדולה, אתה יכול להיות אורייין רק על דבר שאתה מכיר אותו, ואם אתה לא מכיר אז זה מאוד מחליש את האפשרויות, מצמצם את האפשרויות שעומדות לרשותך.

ערן: בעצם מה שאת אומרת, זה את אומרת, אם אני מבין את זה פחות או יותר, זה כמו זה כמו שפה, השפה שאני אני צריך להכיר, אם אני רוצה לדבר את השפה הזאת, בתוך מרחבים דיגיטליים. לטובת העניין הזה, ואם אנחנו מדברים כבר על שפה, ואנחנו אפשר לדבר קצת על עתיד למשל, אז איזה מן אתגרים למשל יש לאוריינות דיגיטלית, בעולם של מטאוורס, בלוקצ'יין, של מושגים כאלה?

סיגל: בהחלט. המושג הזה שהוא מושג מטריה, המטריה כל הזמן מתרחבת, ומכניס ונכנסים מתחתיה סוגים נוספים של אוריינות דיגיטלית, אנחנו מדברים היום מה שפעם לא כל כך התייחסו, אבל מדברים היום למשל על חשיבה מחישובית, או חשיבה חישובית, צריך להחליט איך קוראים לזה בעברית, אגב שזה גם חלק של אוריינות דיגיטלית, כי ההבנה שהחשיבה הזו, של איך זה לא דווקא תכנות בפועל של תהליכים, זה לא דווקא מדעי המחשב, אבל החשיבה המיחשובית היא עוזרת לנו להימצא בעולם הדיגיטלי, לתכנן, ליצור בתחום האוריינות דיגיטלית, כל התחום של יצירה, של יצירת תוכן, הפכו הרבה יותר יצרניים ויצירתיים בסביבה הדיגיטלית, אז החשיבה המיחשובית עוזרת לנו להיות הרבה יותר יצרתיים, ומסוגלים לתכנן את היצירה שלנו. אז הנה עכשיו יש אמנם ויכוח באקדמיה, מה תמיד, מה קודם למה, ומה מעל מה, אבל יש חשיבה שהחשיבה המיחשובית נכנסת, תיכנס עכשיו גם כן כחלק מהאוריינות הדיגיטלית, ואני יכולה, אני יודעת, שרשות המדידה וההערכה (ראמ"ה) של משרד החינוך, הולכים עכשיו לפתח מבחן של הערכת היכולות האוריינות הדיגיטלית של תלמידים. עוד לא הוחלט לאיזה גיל זה יהיה, ובאיזה קונסטלציה, אבל יכול להיות שאם זה יבוא ככה מלמעלה הערכה כזאת מסכמת מלמעלה, זה יכריח אותנו, גם את מערכת החינוך, גם כן קצת להתייחס לזה בצורה יותר לימודית, וזאת גם הייתה אחת הטענות של מבקר המדינה, שהוא אמר: "אני לא מצאתי איך מעריכים שבמערכת החינוך עושים איזשהם תהליכי הערכה ליכולות של התלמידים בתחום הזה".

ערן: אבל שאלה שהייתה לי שעולה לי כרגע היא, האם יש קשר בעיניך בין האוריינות הדיגיטלית למשל, לבין פערי הכנסה, פערי השכלה, פערים בחברה בכלל?

סיגל: ועוד איך. שוב אני חוזרת לעניין של האנאלפביות, של האוריינות הדיגיטלית היא שפה, וכמו שמי שלא יודע קרוא וכתוב, לא יכול להתנהל בסביבה שלנו, הוא נאלץ לעבוד בעבודות הפשוטות ביותר, והרבה פחות מכניסות, אז ככה גם לגבי האוריינות הדיגיטלית, יש מושג שנקרא פער דיגיטלי, וזה בעבר חשבו, שזה הפער רק בין אלה שיש להם נגישות למחשב, לבין אלה שאין להם נגישות למחשב, אבל היום כשלרוב האוכלוסייה, או לפחות בעולם המערבי, יש נגישות למחשבים ולסמארטפונים ולאינטרנט, אז הפער הדיגיטלי מודד בעצם מה אנחנו עושים, את אלה שבין אלה, שיש להם את הנגישות לכלים האלה, מה הם עושים, איך הם משתמשים בהם, ורואים שאוכלוסיות עניות יותר אוכלוסיות ברמה סוציו-אקונומית יותר נמוכה, השימוש שלהם בכלים האלה ללמידה, לתעסוקה, לקידום עצמם, הוא הרבה יותר קטן ונמוך מאשר באוכלוסייה ברמה יותר גבוהה, אז הפער הדיגיטלי הזה כל הזמן מתחזק, ולכן גם שוב הדאגה של אלה שבוחנים את התחום הזה. זה מה שרציתי שתדאג.

ערן: עכשיו גם אני קצת מודאג, אוקי ויחד עם זה אני חושב שזה בהחלט מרתק, ומעניין, ופוקח עיניים לשאלות ולאפשרויות, ואני מאוד מאוד מודה לך ד"ר סיגל בן עמרם.

סיגל: תודה לך ערן, ותודה לכל מי שהאזינו והסתקרנו קצת, ואני מזמינה אתכם ללמוד יותר על הנושא של אוריינות דיגיטלית, ולהיות אוריינים דיגיטליים.

ערן : אז בואו להיות אוריינים דיגיטליים, ולשמע את הפודקאסט שלנו, על פני כל הפלטפורמות הידועות והאפשרויות שלנו להפצה, וכמובן בקבוצת הפייסבוק שלנו "מחשבים למידה מחדש", ושוב אני רוצה לומר תודה לעורך המוזיקלי, לעורך בכלל, לאורקל האודיו פני שלנו, תודה לך אוהד כץ על שהייתה איתנו ואנחנו נפרדים כאן ונפגש בפרק הבא

אוהד: "קליידוסקופ" פודקאסט טכנולוגי מגיש: ערן שפירא עורך: אוהד כץ